

Мовна політика:

анотований бібліографічний список

2025. – Вип. 10. – 17 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Андрушко А. У Львові презентували посібник з української мови, співавторкою якого була Фаріон [Електронний ресурс] / Анастасія Андрушко // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 7 жовт. – Електрон. дані. *У межах 32-го міжнародного фестивалю «Book Forum» відбулась презентація навчального посібника «Мова і мовознавці: утвердження норми». Книжка вийшла у 2025 р. у видавництві Національного університету «Львівська політехніка». Авторками її стали українська мовознавиця Оксана Микитюк та українська політична і громадська діячка, мовна активістка, мовознавиця, педагогиня Ірина Фаріон — над цим виданням вона працювала до останнього дня життя. Видання є системним синтезованим курсом, який покликаний розкрити націєвірну функцію мови, відтворити антропоцентричні риси української мови крізь історію видатних постатей, розвинути лінгвістичне мислення, систематизувати мовний матеріал, а також поглибити засвоєння мовних законів і категорій. У видавництві зазначили, що посібник відповідає програмі курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», відтворює динаміку й стандартування мовної норми в контексті її історичної еволюції. Текст:* <https://chytomo.com/u-lvovi-prezentuvaly-posibnyk-z-ukrainskoi-movy-spivavtorkoiu-iakoho-bula-farion/>

2. Бітаєв В. А. Багатовікова літературно-мистецька зброя української перемоги / Валерій Бітаєв, Владислав Корнієнко, Юрій Мосенкіс. – Київ : Ліра-К, 2024. – 437 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Б376781** Зазначено, що література і мистецтво – потужні засоби

формування, підтримання та передавання з покоління в покоління традицій мовно-культурної ідентичності та державної незалежності. Розглянуто билини, народні обрядові пісні, літописи, український музичний епос, які відіграють виняткову роль у наукових, освітніх і виховних процесах, формуючи патріотично-державницьку еліту, зокрема й серед молоді. Пропонована праця присвячена джерелам української літературно-мистецької творчості, висвітленим в аспекті їхньої ролі в протистоянні гібридній агресії, у забезпеченні ментальної стійкості українства та перемоги в інформаційній війні проти наративів агресора.

3. Болотний Ю. І. Корінні народи у глобальному правовому контексті: міжнародні стандарти і зарубіжні моделі регулювання [Електронний ресурс] / Ю. І. Болотний // Юрид. наук. електрон. журн. – 2025. – № 8. – С. 33-37. Досліджено міжнародно-правові стандарти та зарубіжні моделі регулювання правового статусу корінних народів. Проаналізовано ключові документи, зокрема Декларацію ООН про права корінних народів, акти ЮНЕСКО та рішення міжнародних судових органів. Розглянуто практики щодо саамі, маорі, індіанських племен США і Канади та кримських татар. Використано порівняльний аналіз для вивчення різних підходів – від закріплення колективних прав до обмеженої автономії. Наголошено, що попри формальне визнання, права корінних народів часто реалізуються лише частково. Акцентовано на важливості ефективної імплементації міжнародних норм, політичної волі держав і врахування культурних особливостей. Зауважено, що характерною рисою корінних народів є значна етнічна, мовна, релігійна та культурна різноманітність, що ускладнює формулювання єдиного правового визначення, однак дозволяє виокремити базові ознаки, які є основою для міжнародно-правового визнання їхнього статусу. Текст: http://www.lsej.org.ua/8_2025/6.pdf

4. Вийшов Псалтир кишеньковий українською мовою [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 4 жовт. – Електрон. дані. Вперше представлено «Псалтир» українською мовою у форматі

кишенькової книги, яке створене для зручного та глибокого занурення у священні тексти псалмів. Видавці зазначають, що особливістю видання є поєднання компактності з високою читацькою зручністю, досягнутою завдяки використанню великого, чіткого шрифту та якісного поліграфічного оформлення. Видання має художньо вишукане оформлення та містить додаткові молитви українською мовою, що розширює його функціональність як особистого молитовника. Текст: https://risu.ua/vijshov-psaltir-kishenkovij-ukrayinskoyu-movoyu_n159276

5. Горон Д. ЄС виділяє 7 мільйонів євро на підтримку чотирьох культурних проєктів в Україні [Електронний ресурс] / Діана Горон // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 6 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що Європейський Союз (ЄС) оголосив про підтримку чотирьох проєктів у сфері культури та креативних індустрій в Україні на суму 7 млн євро. Про це йдеться на сайті Європейської комісії. У межах другого спеціального конкурсу «Креативна Європа» Єврокомісія уклала контракти на реалізацію таких чотирьох проєктів: Zmina Resilience — проєкт із підтримки українських митців і культурних організацій у спільному створенні та презентації їхніх робіт; Culture Helps Solidarity і Cultural Horizons — проєкти зі сприяння доступу українців до культури та культурної спадщини; UAxEU — проєкт з підготовки до післявоєнного відновлення культурного та креативного секторів України. Зазначено, що «Креативна Європа» — це програма ЄС, спрямована на підтримку культурного, креативного та аудіовізуального секторів. Мета програми - захист, розвиток та промоція європейського культурного та мовного розмаїття та спадщини, а також підвищення конкурентоспроможності та економічного потенціалу сектора культурних і креативних індустрій, зокрема аудіовізуального. Текст: <https://detector.media/infospace/article/244683/2025-10-06-ies-vydilyaie-7-milyoniv-ievro-na-pidtrymku-chotyrok-kulturnykh-proiektiv-v-ukraini/>

6. Горон Д. У 2025 році кількість скарг щодо порушення мовного закону зростає на 27 % [Електронний ресурс] / Діана Горон // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 7 жовт. – Електрон. дані. *Вказано, що Секретаріат Уповноваженої із захисту державної мови за три квартали 2025 р. зареєстрував 2227 скарг громадян щодо порушення Закону України «Про функціонування української мови як державної». Це на 27 % більше, ніж за аналогічний період минулого року (1633 скарги). Про це повідомили на сайті мовної омбудсманки Олени Івановської. Найбільше порушень стосувалися: відсутності української версії сайтів інтернет-магазинів і вебсайтів — 574 звернень (26 %); мови зовнішньої реклами та вивісок — 443 звернення (20 %); порушень під час безпосереднього обслуговування — 397 звернень (18 %); сфери освіти — 145 звернень (7 %); сфери культури — 112 звернень (5%); порушень у медичних закладах — 93 звернення (4 %). На думку О. Івановської, зростання кількості скарг означає, що українці стали уважнішими до свого права отримувати інформацію та послуги державною мовою.* Текст: <https://detector.media/infospace/article/244701/2025-10-07-u-2025-rotsi-kilkist-skarg-shchodo-porushennya-movnogo-zakonu-zroslo-na-27/>

7. Гудима Є. П. Становлення і функціонування системи захисту прав національних меншин (спільнот) в Україні: правовий та організаційний аспекти [Електронний ресурс] / Є. П. Гудима // Юрид. наук. електрон. журн. – 2025. – № 8. – С. 38-42. *Проаналізовано становлення та функціонування системи захисту прав національних меншин в Україні. Розглянуто правову базу — від Конституції України та Закону «Про національні меншини» до сучасних реформ у контексті євроінтеграції. Проаналізовано положення щодо культурної самобутності, мовної політики, освіти та участі у культурному житті. Увагу приділено ролі органів влади та діяльності Державної служби з етнополітики. Досліджено міжнародні зобов'язання України, зокрема Рамкову конвенцію Ради Європи. Наголошено на потребі вдосконалення механізмів реалізації прав меншин і*

гармонізації законодавства з європейськими стандартами. Текст: http://www.lsej.org.ua/8_2025/7.pdf

8. До мовного омбудсмена надійшло більше скарг, ніж торік: оголошено кількість звернень [Електронний ресурс] // Газета по-українськи. – 2025. – 7 жовт. – Електрон. дані. Згідно із повідомленням Уповноваженої із захисту державної мов Олени Івановської за три квартали 2025 р. отримано 2227 скарг від українців на порушення мовного законодавства. Найбільше скарг надійшло з Києва. Також на порушення мовного законодавства часто скаржилися в Одеській, Харківській та Дніпропетровській областях. Найбільше порушення стосувалися: відсутності української версії сайтів; мови зовнішньої реклами та вивісок; порушень під час безпосереднього обслуговування; сфери освіти; сфери культури; порушень у медичних закладах. Крім того, скарги стосувалися інформації про товари та послуги, порушень у сфері медіа, транспорту, книговидання, спорту та інших галузях. Текст : https://gazeta.ua/articles/life/_do-movnogo-ombudsmena-nadijshlo-bilshe-skarg-nizh-torik-ogolosheno-kilkist-zvernen/1232291

9. Здоровило Т. Заборона друку і продажу російськомовних книжок: КМУ розглянув "гостру" петицію [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 20 верес. — Електрон. дані. Йдеться про розгляд Кабінетом Міністрів України (КМ України) електронної петиції щодо заборони друку і розповсюдження російськомовних книжок на правовому рівні. У своїй відповіді ініціатору петиції військовому та письменнику Ігорю Снятинчуку уряд нагадав, що українське законодавство вже передбачає низку заборон, зокрема, відповідно до Закону "Про видавничу справу" на території України заборонено розповсюджувати книжки, які мають походження з Росії, Білорусі чи тимчасово окупованих територій (ТОТ), а Закон "Про забезпечення функціонування української мови як державної" визначає, що щонайменше половина всіх книжок, виданих упродовж року, мають бути українською мовою. В КМ України зауважили,

що зміни в законодавстві можливі тільки після консультації з експертами ”з огляду на наведені вище обмеження та вимоги для книговидавничої галузі”, але водночас визнали суспільну важливість питання, тому доручили профільним відомствам додатково опрацювати це питання. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/191331/>

10. Здоровило Т. Невтішна тенденція: збільшується кількість українців, які розмовляють російською – мовний омбудсмен [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 30 верес. — Електрон. дані. *Подано тези інтерв'ю Уповноваженої із захисту державної мови Олени Івановської агентству ”РБК-Україна”. Вона зауважила, що у порівнянні з 2022 р. чітко окреслилась динаміка збільшення кількості українців, які розмовляють російською мовою, та наголосила, що в Україні, як у європейській державі, не можуть бути застосовані насильство чи ”дикі методи” у цій сфері. Уповноважена висловила думку, що повинні бути два шляхи – просвітництво і приклад, а мовне виховання потрібне починати з дитинства в сім'ї, адже ”дитина має зростати в атмосфері, де українське слово асоціюється з теплом, з домом, з найріднішими”.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/191503/>

11. Здоровило Т. Російська – геть: в Україні хочуть змінити перелік міноритарних мов [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 11 жовт. – Електрон. дані. *Йдеться про підготовлений Кабінетом Міністрів України (КМ України) законопроект ”Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з оновленням офіційного перекладу Європейської хартії регіональних або міноритарних мов”, яким пропонується виключити зі списку регіональних і міноритарних мов, які підпадають під захист Європейської хартії, російську та молдавську мови, єврейську замінити на іврит, а також додати до переліку чеську. Наведено допис у Telegram-каналі постійного представника КМ України у Верховній Раді України (ВР України) Тарас Мельничука, який зазначив, що документ передбачає зміни в кількох законах – ”Про*

ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин", "Про національні мови (спільноти) України" та "Про медіа". В оновленому переліку мов, до яких застосовується особливий режим підтримки, залишаються білоруська, болгарська, гагаузька, кримськотатарська, новогрецька. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/191672/>

12. Крисаченко В. С. Українознавство: гуманітарні виміри : навч. посіб. / Валентин Семенович Крисаченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, НДІ українознавства. – Київ : Ліра-К, 2025. – 503 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A839951** Розглянуто феномен України як системної цілісності у просторі й часі. Акцентовано на гуманітарних пріоритетах її розвитку: формуванні політичної нації, державності, національного гуманітарного простору, подоланні викликів і загроз, новітніх тенденціях євроінтеграції та перемоги над рашизмом, загрозах існуванню України і всього людства. Доведено глибинну національну природу об'єднавчих процесів всередині українства, котра особливо яскраво виявляється в екстремальних умовах буття народу, зокрема під час російської агресії проти України. Акцентовано на історичній долі української мови та утвердженні її в незалежній державні. Наголошено на політико-правовій інституалізації державної мови, її дерусифікації та дерадянзації.

13. Кулик А. Потрібна підтримка, а не тиск: омбудсменка розповіла, чи з'являться мовні патрулі в Україні [Електронний ресурс] / Андрій Кулик // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 15 верес. — Електрон. дані. Як заявила нова Уповноважена із захисту державної мови Олена Івановська в інтерв'ю "Главкому", ідея створення "мовних патрулів" не відповідає її баченню роботи. За словами О. Івановської, головна мета її діяльності — забезпечення належного функціонування української мови в суспільстві без репресивних чи примусових методів. Вона пояснила, що замість контролюючих механізмів робота Офісу Уповноваженої зосереджуватиметься на взаємодії з органами влади, освітніми установами та Національною комісією зі стандартів державної мови. За її словами,

саме партнерська модель співпраці дозволить зробити українську мовою щоденного використання в усіх сферах життя. Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/724133-movni-patruli-v-ukrajini-budut-chi-ni-poyasnennya-ombudsmenki>

14. Латвія наказала понад 800 громадянам росії залишити країну через незнання мови [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 12 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Латвія зобов'язала 841 громадянина РФ залишити країну до 13 жовтня, оскільки вони не підтвердили знання латвійської мови і не пройшли обов'язкові перевірки з питань безпеки. Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну Латвія двічі посилила міграційне законодавство — у 2022 та 2024 рр. Нові правила зробили вимоги до російських громадян значно суворішими: для легального перебування в країні вони мають подати заявку на отримання статусу довгострокового резидента ЄС, продемонструвати знання латвійської мови на рівні A2 та пройти перевірки безпеки й біографічних даних до 30.06.2025. Під дію оновленого законодавства потрапили близько 30 тис. російських громадян. Більшість із них виконали вимоги, близько 2600 вирішили добровільно залишити Латвію. Вказано, що 841 особа не подала документи вчасно, тому отримала припис залишити країну. Частина громадян РФ дізнається про порушення лише після припинення соціальних виплат. Текст: <https://chytomo.com/latviia-nakazala-ponad-800-hromadianam-rosii-zalyshyty-krainu-cherez-neznannia-movy/>

15. Липчанський М. Українці обрали найприйнятніший варіант мовної політики [Електронний ресурс] / Максим Липчанський // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2025. – 2 жовт. — Електрон. дані. Вказано, що за результатами опитування Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), абсолютна більшість українців (87 %) віддає перевагу «стратегічній українізації» - підходу, що зміцнює позиції української мови, але без тиску на російськомовних громадян. Опитування проводилося з метою вивчення ставлення українців до трьох варіантів мовної політики за

умовними назвами. Так, стратегічна українізація - підхід, який передбачає зміцнення української мови у державних і освітніх сферах, але без тиску на побутове використання російської мови (поступове поширення української мови у медіа, інтернеті та книговидаванні). Радикальна українізація - заборона використання російської мови в усіх сферах і примусовий перехід російськомовних громадян на українську. Прихована русифікація - формально демократичний підхід із вибором мови навчання або офіційного спілкування у регіонах, що фактично сприяє поширенню російської мови. Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4820454-ukraintsi-obraly-naipryiniatnishyi-variant-movnoi-polityky>

16. МКСК та Укрінформ збирають пропозиції для експертного обрання проєктів «Мовна ініціатива 2025» [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 4 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Українське національне агентство «Укрінформ» спільно з Міністерством культури та стратегічних комунікацій (МКСК) з метою відзначення успішних проєктів, що сприяють вивченню, захисту та популяризації української мови, проводить збір пропозицій для експертного обрання проєктів «Мовна ініціатива 2025». Найкращі проєкти будуть відзначені під час спеціальної події «Мовна ініціатива 2025», яка відбудеться 30 жовтня в межах форуму до Дня української писемності та мови «Українська – мова сильних». Зокрема, у номінації «Найкраща просвітницька ініціатива з української мови» відзначатиметься ініціатива, за допомогою якої зроблено вагомий внесок у захист, популяризацію та поширення української мови, зокрема через просвітницьку, освітню, культурну або інформаційну діяльність. Номінація «Найкращий медіапроєкт з української мови» запроваджена для відзначення медіапроєктів, які сприяють захисту, популяризації та розвитку української мови через медіа, цифрові платформи та новітні формати комунікації. «Амбасадор української мови» - номінація відзначає компанію, підприємця або бізнес-лідера, який став прикладом свідомого, послідовного та креативного використання української мови і

сприяв її популяризації. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4043656-mksk-ta-ukrinform-zbiraut-propozicii-dla-ekspertnogo-obranna-proektiv-movna-iniciativa-2025.html>

17. Мовних патрулів в Україні не буде, — нова мовна омбудсменка Івановська [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2025. – 15 верес. – Електрон. дані. *В інтерв'ю «Главкому» Уповноважена із захисту державної мови Олена Івановська зазначила, що провела низку зустрічей з представниками різних груп активістів — «як з поміркованими, так і з тими, хто виступає за рішучі дії». Деякі з їхніх ідей передали до профільного комітету, що опрацьовує зміни до мовного законодавства. Однак, за словами Івановської, деякі пропозиції наразі не можуть бути реалізовані. На її думку, в умовах війни запровадження механізмів контролю, зокрема й мовних патрулів, може сприйматися як тиск і навіть викликати дестабілізацію. Хоча частина суспільства переконана, що саме такі рішучі заходи, зокрема великі штрафи й патрулювання, могли б вирішити всі мовні питання.* Текст : <https://wz.lviv.ua/news/539290-movnykh-patruliv-v-ukraini-ne-bude-nova-movna-ombudsmenka-ivanovska>

18. Мозгова Я. Освіта під окупацією: як Росія краде майбутнє українських дітей [Електронний ресурс] / Ярослава Мозгова // Дзеркало тижня. – 2025. – 24 верес. — Електрон. дані. *Розглянуто проблему втрати українських дітей із тимчасово окупованих територій (ТОТ) через системну освітню експансію РФ. Проаналізовано масштаби явища — від депортацій та асиміляції до нав'язування російських освітніх стандартів (ФГОС), що спрямовані на викорінення української ідентичності, мови та історії. Особливу увагу приділено трьом ключовим напрямам впливу: мовно-літературній, історико-громадянській та географічній освіті, а також мілітаризації навчального процесу. Підкреслено, що окупаційна влада активно замінює українських педагогів, знищує українськомовні матеріали, формує культ російської армії серед дітей та молоді. Це створює ризик безповоротної втрати покоління, відірваного від українського культурного і*

освітнього простору. Окреслено виклики майбутньої деокупації: брак кадрів, руйнування інфраструктури, потребу у відновленні довіри, розробці адаптивних освітніх програм і психологічній підтримці учнів. Наголошено, що без системної державної стратегії та своєчасних рішень процес реінтеграції дітей, вихованих під впливом російської пропаганди, буде надзвичайно складним. Зроблено висновок, що кожен новий день окупації поглиблює освітні та ідентичнісні втрати, а відновлення української освіти має стати пріоритетом вже сьогодні. Текст: <https://zn.ua/ukr/war/osvita-pid-okupatsijeju-jak-rosija-krade-majbutnje-ukrajinskikh-ditej.html>

19. «Муфтії Криму» визнав, що кримськотатарська мова в Криму «хоч якось» зберігається в мечетях [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 7 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що кримськотатарська мова в окупованому Криму «хоч якось» збереглася в мечетях, і сьогодні проблема рідної мови кримських татар в окупованому регіоні справді стоїть гостро. З цією та іншими заявами в інтерв'ю для підконтрольного російським окупантам кримськотатарському телеканалу «Міллет» виступив так званий «муфтії мусульман Криму», державний зрадник-колаборант Еміралі Аблаєв. При цьому розмова з журналісткою телеканалу велася кримськотатарською мовою, з дублюванням субтитрами російською. На додачу Е. Аблаєв заявив, що в окупованому Криму діє «велика кількість релігійних сект, які розділяють кримськотатарський народ, розкладаючи зсередини релігію і націю», і назвав її «спадщиною України». При цьому він заявив, що робота підконтрольної окупантам міжконфесійної ради «Мир – Дар Божий», співголовою якої він є, буцімто дозволяє зберегти добрі міжнаціональні відносини в окупованому Криму. Текст: https://risu.ua/muftij-krimu-viznav-shcho-krimskotatarska-mova-v-krimu-hoch-yakos-zberigayetsya-v-mechetyah_n159338

20. Наукова праця про українців претендує на польську премію імені Єжи Гедройця [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 21 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що польський мовознавець, полоніст,

славіст Павел Левчук, який народився в Україні, номінований на премію ім. Єжи Гедройця за книжку «Багатомовність військових мігрантів з України в Польщі». Список оприлюднили на сайті університету Марії Склодовської-Кюрі у Любліні, що організовує премію. Щороку на премію висувають монографії й колективні видання, що порушують важливі історичні й культурні теми. Переможця оголосять 23.10.2025 під час урочистої інавгурації нового навчального року в Університеті Марії Кюрі-Склодовської. Передмову до видання «Багатомовність військових мігрантів з України в Польщі» написала доцентка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Олена Пелехата. Вказано, що автор намагається змістити наратив щодо української мови з того, що панує в українському дискурсі. Замість того, щоб збирати думки про красу досліджуваних мов, він запитує про емоційне ставлення, або як ми визначаємо ці мови та чому. Це зрілий, академічний, професорський, погляд на емоційне ставлення до досліджуваних мов. Окрім кількісних досліджень, тобто опитувань, автор представляє якісне дослідження, представляючи та описуючи історії військових мігрантів, які прибули до Польщі через війну. Текст: <https://chytomo.com/knyzhka-pro-ukraintsiv-pretenduie-na-polsku-premiiu-imeni-iezhy-gedrojsia/>

21. Оголосили дату Радіодиктанту національної єдності [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 30 верес. – Електрон. дані. Вказано, що радіодиктант національної єдності-2025 відбудеться у понеділок 27 жовтня — у День української писемності та мови. Його транслюватимуть у прямому етері на всіх платформах Суспільного Мовлення — телебаченні, радіо та інтернет-ресурсах. Таким чином, диктант буде доступний у всіх країнах світу. За словами координаторки радіодиктанту та виконавчої продюсерки Українського Радіо Юлії Шелудько, цьогоріч рекордна кількість людей та компаній звернулись за інформацією щодо дати та умов написання, оскільки хочуть писати корпоративно. Автора тексту для радіодиктанту та того, хто читатиме

його в етері, повідомлять згодом. Нагадано, що Всеукраїнський радіодиктант національної єдності започаткувала команда Українського Радіо у 2000 р. задля єднання навколо мови. Відтоді він проводиться щороку і вже став найбільшим україномовним флешмобом, який об'єднує українців і знавців української мови по всьому світу. Текст: <https://chytomo.com/oholosyly-datu-radiodyktantu-natsionalnoi-iednosti/>

22. Резніченко В. "Одягають кайдани російської": омбудсманка закликала прищеплювати українську мову з пологового [Електронний ресурс] / Вікторія Резніченко // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 29 верес. — Електрон. дані. *На думку Уповноваженої із захисту державної мови Олени Івановської, сьогодні українці звикли до війни та почали знову повертатися до мови країни-агресорки. В опублікованому 29 вересня інтерв'ю "РБК-Україна" вона зазначила, що тривожна тенденція спостерігається насамперед у сфері освіти. О. Івановська наголосила, що Україна є демократичною державою і влада не може змушувати матерів розмовляти українською мовою з дітьми на дитячих майданчиках чи у приватних просторах. За її словами, оскільки насильство та "дикі методи" у вирішенні цієї проблеми неприйнятні, головними демократичними шляхами лишаються просвітництво та приклад. На її думку, прищеплювати любов до української мови необхідно від народження; і коли українська мова асоціюватиметься у дитини з теплом і домом, вона сама природно обиратиме її для спілкування.* Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/726300-odyagayut-kaydani-rosiyskoji-ombudsmanka-zaklikala-prishcheplyuvati-ukrajinsku-movu-z-pologovogo>

23. У Миколаєві стартує фестиваль книги та читання «Вештанка на Бузі» [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 14 жовт. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що у Миколаєві 14 жовтня розпочинається фестиваль книги та читання «Вештанка на Бузі», присвячений 125-річчю Центральної міської бібліотеки імені М. Л. Кропивницького. Зазначено, що метою фестивалю є промоція сучасної української літератури, підвищення інтересу до читання та зміцнення*

культурного потенціалу громади через книгу. Захід покликаний стати платформою для об'єднання бібліотечних, музейних і освітніх інституцій зусиль та публічних просторів Миколаєва навколо формування культурного дискурсу та посилення української ідентичності. Серед почесних гостей фестивалю українські письменники та журналісти: Олег Гавріш, Андрій Кокотюха, Марічка Паплаускайте, Антон Санченко, а також відомі миколаївці - громадський діяч, менеджер культурно-освітніх проєктів, співзасновник і менеджер Платформи МУ ART Євген Гомонюк, кандидат філологічних наук, науковець, громадський діяч Тарас Кремінь, учасники українсько-російської війни Володимир Лисюк, Олександр Терещенко та ін.

Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4047057-u-mikolaevi-startue-festival-knigi-ta-citanna-vestanka-na-buzi.html>

24. Українських школярів на ТОТ карають за будь-які прояви національної ідентичності – ЦПД [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 4 жовт. – Електрон. дані. *За інформацією Центру протидії дезінформації при Раді національної безпеки і оборони (РНБО) України, РФ на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) України переслідує дітей та підлітків за прояви української ідентичності — публікації в соцмережах, символіку чи українські пісні. Такі дії трактуються як «екстремізм», що призводить до штрафів, примусових вибачень і навіть направлення до психіатричних закладів. На ТОТ Донеччини вже 161 дитину притягнуто до відповідальності, з них 48 — примусово госпіталізовані. РФ цілеспрямовано асимілює молодь, використовуючи репресії як інструмент викорінення української культури й нав'язування російської ідентичності. Також російські загарбники шантажують людей позбавленням батьківських прав, аби змусити їхніх дітей відвідувати російські школи й постійно підживлювати кремлівською пропагандою.*

Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4043604-ukrainskih-skolariv-na-tot-karaut-za-budaki-proavi-nacionalnoi-identichnosti-cpd.html>

25. Шевчук А. За кордоном верифікували перші суботні та недільні українські школи [Електронний ресурс] / А. Шевчук // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2025. – 9 жовт. — Електрон. дані. *Як повідомила пресслужба Міністерства освіти і науки (МОН) України, перші суботні та недільні українські школи, які працюють за кордоном, пройшли верифікацію: тепер діти, які живуть за межами України, можуть навчатися у них за програмою українознавчого компонента. Результати навчання у цих закладах будуть визнані в Україні, тож діти зберігають зв'язок із українською освітою. У МОН наголосили, що такі школи - це не лише уроки, а й живе спілкування з однолітками, атмосфера української спільноти та збереження традицій. Українська мова є обов'язковою для всіх учнів. У I – IV класах учителі подають українознавчий зміст разом із українською мовою через інтегрований курс «Я досліджую світ». Починаючи з V класу школярі вивчають окремі предмети - українську літературу й історію України. Залежно від класу до програми також входять географія, громадянська освіта та предмет «Захист України». Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4822401-za-kordonom-veryfikuvaly-pershi-subotni-ta-nedilni-ukrainski-shkoly>*

26. Шевчук А. РФ створила понад 200 таборів для «перевиховання» українських дітей – звіт [Електронний ресурс] / А. Шевчук // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2025. – 16 верес. — Електрон. дані. *Як зазначено у звіті Лабораторії гуманітарних досліджень Єльської школи громадського здоров'я, РФ організувала масштабну систему установ із перевиховання викрадених українських дітей, де їх не лише вчать російської культури та мови, а й залучають до мілітаризованих програм, тренувань із тактичної медицини чи керування безпілотниками. Дослідники виявили щонайменше 210 таких закладів у РФ і на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) України. Із них 106 – перебувають під управлінням уряду РФ, а 49 – розширили з початку повномасштабного вторгнення для розміщення більшої кількості українських дітей. У місцях утримання частину дітей залучали до*

російської програми примусового виховання та усиновлення, після чого їх передавали у сім'ї РФ і надавали громадянство Росії. Текст: <https://ua.korrespondent.net/world/russia/4816183-rf-stvoryla-ponad-200-taboriv-dlia-perevykhovannia-ukrainskykh-ditei-zvit>

27. Шип Н. А. Еволюція славістики до слов'янознавства [Електронний ресурс] / Н. А. Шип // Гілея : зб. наук. пр. / Нац. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2025. – Вип. 205/206 (№ 3/4). – С. 137-145. Проаналізовано розвиток славістики в загальноєвропейському науковому контексті, зокрема створення Українського комітету славістів і розширення дослідницької тематики до рівня міждисциплінарного слов'янознавства. Окреслено значення цієї галузі у вирішенні політичних, економічних і національних питань, особливо в умовах глобалізації та актуальних геополітичних викликів. Увагу приділено ролі України у формуванні нової парадигми міжслов'янських взаємин. Схарактеризовано матеріали Міжнародних з'їздів славістів, конференцій, присвячених Дню слов'янської писемності та культури, широко відображені в українській періодичній пресі. Йдеться про подальше вивчення внеску українських науковців у розвиток славістики та утвердження ідеї україноцентризму й толерантності у сучасному науковому і суспільному дискурсі. Текст: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=292>

28. Які видавництва перемогли у другій хвилі грантів на переклад з та на загрожені мови [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2025. – 30 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що програма «House of Europe» оголосила переможців другої хвилі грантів на переклад загрозованих мов. Гранти спрямовані на підтримку проєктів, які передбачають переклади як з української, так і на українську мову, з метою збереження та популяризації загрозованих мов. Сума гранту може досягати 5000 євро, і допоможе покрити всі етапи роботи, від перекладу до популяризації книжки. Цієї хвилі програма підтримає чотирьох переможців серед українських видавців, надаючи гранти для перекладів таких мов:

білоруська, караїмська та кримськотатарська. Наведено перелік видавництв, переможців другої хвилі грантів. Зауважено, що «House of Europe» («Дім Європи») — програма, що фінансується Європейським Союзом, створена з метою підтримки професійного та творчого обміну між українцями та їхніми колегами в країнах ЄС. Програма фокусується на культурі та креативному секторі, освіті, медицині, соціальному підприємстві, медіа та роботі з молоддю. Текст: <https://chytomo.com/iaki-vydavnytstva-peremohly-u-druhij-khvyli-hrantiv-na-pereklad-z-ta-na-zahrozhenni-movy/>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

16.10.2025. р.